

ДВА ДОКУМЕНТИ ЛЬВІВСЬКОГО КУШНІРА ВАСИЛЯ РЕВАКОВИЧА НА “МІКРОШОВСЬКИЙ” ГРУНТ: З АРХІВУ ЛЬВІВСЬКОГО БОГОЯВЛЕНСЬКОГО БРАТСТВА (1654, 1669 РР.)

До наших днів в архіві львівського церковного братства Богоявлення Господнього (Св. Епіфанії) збереглося чимало невідомої документації, пов'язаної з нерухомою власністю братства, а також його членів та фінансових партнерів. Як виявилось, до числа братства входили представники не тільки пекарського¹, але й кушнірського цеху, які часто у своїх тестаментях легували на користь братства своє майно. Також у різний час на території парафії церкви Богоявлення Господнього мали свої володіння такі відомі міщани, як Микола Красовський, Василь Білогорський, родина Бруханських, Іван Белдага, родина Зінкевичів, які так чи інакше допомагали розвитку церковного братства, його шпиталю та школі². Численні документи фінансово-господарського характеру засвідчують серйозну економічну базу Богоявленського братства, яка бере свій початок принаймні від середини XVI ст., коли в парафії служив о. Антоній.

Одним із заможних членів Богоявленського братства у 50-х – 60-х рр. XVII ст. був львівський кушнір Василь Ревакович (інколи Ревалькович, Ревак), постать якого сьогодні досліджена тільки епізодично, незважаючи на те, що епізоди з його діяльності, згідно з нашими припущеннями, пов'язані не тільки з братством Богоявлення, але також із братством Св. Івана Богослова. Зрештою, практика участі львівських передміщан у різних братствах була поширеною до кінця XVIII ст. Наприклад, окремих епізодів із біографії В. Реваковича пов'язаний із фінансово-господарськими справами львівського міщанина, крамаря Петра Кунащака, який у 1664 р. вирішив допомогти руській національній громаді Львова з позикою на придбання ікон³. Так, 25 травня 1664 р. В. Ревко прийшов до будинку П. Кунащака з проханням викупити в єврейського лікаря з передмістя (який на той час жив у межах міста) 70 червоних злотих, що були покладені під заставу на суму 400 злотих червоних, з яких на тиждень нараховувалося 4 злотих відсотків⁴. В. Ревко запевнив Петра Кунащака, що ці відсотки він радше готовий виплачувати йому, аніж “якомусь євреєві”⁵. При цьому В. Ревко запропонував 2 злотих віддавати П. Кунащаку, а 2 – для братства Івана Богослова. Врешті П. Кунащак викупив 400 червоних злотих за 410 червоних⁶. Щоправда, борг Василя Ревка не надто зменшився. Позаяк надалі він сплачував більше 50 відсотків боргу⁷. До кінця 60-х рр. XVII ст. боргові зобов'язання В. Ревка постійно зростали. Наприклад, десь у 1666 р. він подав під заставу комплект білих ложок⁸.

Будучи членом львівського братства Св. Івана Богослова, В. Ревко брав активну участь в обранні на львівську кафедру Йосифа (Шумлянського). Наприклад, 16 травня 1668 р. В. Ревко брав участь в укладанні протестації шляхти, духовенства і братств проти Єремії (Свистельницького), київського митрополита Антонія (Винницького) та перемишльського єпископа Георгія (Гушовського) з приводу їхнього незаконного втручання у справи Львівської єпархії⁹. Також із декларації елекційного собору про

обрання Йосифа (Шумлянського) львівським владикою від 20 липня 1667 р. добре відомо, що Василь Ревко (записаний як Ревалі від Ревалькович) виступав від імені братства Св. Івана Богослова¹⁰.

В архіві Львівського Богоявленського братства збереглося два документи, пов'язані з постаттю кушніра В. Реваковича та його взаємин із Богоявленським братством¹¹. Будучи вірним парафіяльній громаді і не маючи після себе нащадків, кушнір вирішив записати братству своє майно, яке хоч і перебувало у заставі, та все ж мало значну цінність.

У витязі з актів львівського раецького уряду від 3 жовтня 1654 р. докладно описано процес введення у власність Василя Реваковича на міську нерухомість (часто згадано, як ґрунт або осідок), яку називали “Мікрошовською”¹². Як виявилось на основі юридично оформленого подання та ухвали львівського війтівського суду від 31 жовтня 1650 р., а також на прохання кушніра В. Реваковича, львівський райця і міський війт лавничого суду Бартоломей Зіморевич разом із львівським господарським писарем Симоном Козловським і міським лавником Лукою Венцковським були обрані і делеговані до “Мікрошовського осідку” для ретельного його опису та подальшого оформлення документації. Осідок знаходився на вулиці Тембрицькій між власністю міщанина Свірського¹³ та Чупіловською нерухомістю. У часі опису Бартоломея Зіморевича територія осідку стояла запустілою, а криниця та бург (водопровідні рури) були спустошені. Через серйозні пошкодження посілості В. Ревакович 28 вересня 1654 р. вніс до львівського раецького суду відповідну протестацію. Ймовірно, пошкодження були спричинені в часі нещодавньої облоги Львова 1648 р.

У процесі оформлення документів для В. Реваковича виявилось, що дана інтромісія здійснювалася на підставі рішення війтівського суду від 31 жовтня 1650 р. через справу про отримання 420 злотих зі спадку подружжя покійних Базилія Мікроша і Анастасії. Спершу спадкоємці подружжя 4 лютого 1649 р. вказану суму відписали львівському кушнірові Стефану Лабунському, який у свою чергу 30 березня 1649 р. учинив цесію своїх прав на неї на користь кушніра та члена братства Богоявлення Василія Реваковича. І лише після цесії урядовці Б. Зіморевич, С. Козловський та Л. Венцковський на прохання згаданого В. Реваковича змогли в часі огляду посілості засвідчити про її стан. Зокрема, йшлося про те, що криниця та бург (каналізація, рура) були серйозно запустілими. З приводу цього В. Ревакович 28 вересня 1654 р. вніс до львівського раецького уряду власну протестацію. Цю реляцію львівський раецький уряд ствердив своєю печаткою, а для її наступного виконання призначив своїх представників. Загалом документ був завірений львівським міським писарем Самуелем Казимиром Кушевичем.

Фактично до останніх своїх днів В. Ревакович не зміг упоратися з фінансовими проблемами та борговими зобов'язаннями. Відтак, будучи вже дуже хворим, 3 жовтня 1669 р. разом із дружиною він вирішив укласти духовний заповіт, згідно з яким своє найцінніше майно – “Мікрошовський ґрунт” – легував на користь братства Богоявлення Господнього¹⁴. Як виявилось, у стосунку до ґрунту тестатор мав борг у розмірі 300 зл., які автоматично разом із землею переходили на баланс братства. Щоправда, В. Ревакович постановив, щоб братство принаймні скористалося самим ґрунтом, побудувавши в майбутньому будинок для здавання в оренду. Від оренди цієї будівлі братство повинно було щороку сплачувати 12 зл. місцевому парохіві, який здійснюватиме поминальні літургії. При цьому братство отримувало повне право користуватися потребами ґрунту, як і церковними ґрунтами. Також для братського шпиталю кушнір

разом із дружиною легували 6 зл. Зауважимо, що практика заповітів на користь Богоявленського шпиталю є досить давньою і бере початок практично від часу заснування шпиталю¹⁵ (перед 1543 р.¹⁶). В. Ревакович скріпив не тільки власним підписом, але й смисловим підсиленням, наголосивши на “печатці смерті”. Укладання заповіту відбувалося в присутності знаних парафіян, писаря та членів братства Богоявлення, зокрема головного свідка Григорія Куриловича та якогось Гната Прокоповича¹⁷.

Згадані документи були внесені до загального реєстру документів братства Богоявлення у 1744 р. під час ревізії львівських церков у часі укладання реформаційного декрету єпископа Атанасія (Шептицького), який проводив реорганізацію церковних братств з метою дисциплінування їхньої діяльності¹⁸.

Зауважимо, що згадки про Мікрошовський ґрунт, який числився на балансі Богоявленського братства, зустрічаємо і під час візитації Мойсея (Богачевського) у 1743 р. Так, в реєстрі документів архіву братства Св. Епіфанії під 19 номером було зафіксовано “Intromissio in Fundum Mikrozowski nazwanego”¹⁹. Далі візитатор зробив запис під номером 21 про тестамент на той час вже покійного Весиля Ревака: “Testament Nieboszczyka Wasyla Rewaka ktorym leguie na gruncie z[otych] trzysta ikrosowskim nazwanym Cerkwi Bohojawlenskiey”²⁰.

Таким чином, документи Василя Реваковича про володіння “Мікрошовським” ґрунтом на юридичному рівні серйозно допомогли братству Богоявлення у його фінансово-господарських справах, принаймні до середини XVIII ст., адже, як відомо, саме в цей час чимало передміських братств Львова починають поступово занепадати через брак нерухомостей.

¹ Лабенській Ф. Русскія церкви и братства на предградіяхъ львовскихъ // Оттискъ “Вестникъ Народного Дома”. – Львовъ, 1911. – С. 15.

² Там само.

³ Łoziński W. Petrycyat i mieszczaństwo Lwowskie w XVI – XVII wieku. – Lwów : Księgarnia F. Altenberga, 1902. – S. 357.

⁴ Там же.

⁵ Там же. – S. 358.

⁶ Там же.

⁷ Там же. –S. 363.

⁸ Там же. –S. 361.

⁹ Архивъ ЮЗР: [в 8 част.]. – К., 1904. – Ч. 1. – Т. 10 : Акты, относящяеся къ исторіи Галицко-русской православной церкви (1423 – 1714 г.г.) / [голов. редкол. Крыловский А. С.]. – С. 254.

¹⁰ Собори Львівської єпархії XVI – XVIII століть / упор. І. Я. Сковчиляс. – Львів : Вид-во Українського Католицького Університету, 2006. – С. 93, 95.

¹¹ Зауважимо, що окремі джерельні вістки про співпрацю В. Реваковича з братством Богоявлення містить двотомова касова книга цього братства періоду XVII ст. Щоправда ці джерельні свідчення потребують спеціальних досліджень.

¹² НМЛ. – Ф. Ркл. – Спр. 1134. – Арк. 1-2.

¹³ Йдеться про галицького підсуддю пана Свірського (Swierski). Зазначимо, що станом на 1636 р. на Галицькому передмісті знаходилося 25 магнатських та шляхетських дворів і 58 будинків, а серед них і двір Свірського (Zubuk R. Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624 – 1635. – Lwów, 1930. – S. 72; Долинська М. Исторична топографія Львова XIV – XIX ст. – Львів, 2006. – С. 245). Також відомо, що 20 квітня 1668 р. Михайло Свірський брав участь у складанні

позову львівських священників та світських осіб з приводу нападу на собор Св. Юра коменданта Казимира Замойського (Архів ЮЗР: [в 8 част.]. – К., 1904. – Ч. 1. – Т. 10 : Акты, относящиеся къ истории Галицко-русской православной церкви (1423 – 1714 г.г.) / [голов. редкол. Крыловский А. С.]. – С. 225). Шляхтич Свірський належав до одного із давніх родів, представники якого заселяли Львів. Наприклад, у 1547 р. після смерті свого чоловіка Семена, львівська патриціанка Анна Томашевичева часто позичала кошти у братів Свірських. Див. докладніше: Łoziński W. Petrusyat i mieszczaństwo Lwowskie... – S. 226-230).

¹⁴ НМЛ. – Ф. Ркл. – Спр. 1135. – Арк. 1-1зв.

¹⁵ Лабенській Ф. Русскія церкви и братства на предградяхъ львовскихъ... – С. 29.

¹⁶ Шараневичъ И. Прочіи братства при церквахъ (на передмѣстяхъ) города Львова, въ XVI и XVII столѣтію // Временникъ Ставропигийскаго института. – Львовъ, 1874. – С. 156.

¹⁷ НМЛ. – Ф. Ркл. – Спр. 1135. – Арк. 1зв.

¹⁸ Там само. – Спр. 1125. Summariusz Papierów Dokumentów Przywilejów Zapisów Cerkwi Świętego Bohoiawlenskiej Lwowskiej spisanych pod czas Wizyty Generalnej w Roku 1744 dnia 12 października. – Арк. 7зв.

¹⁹ Там само. – Спр. 17. – Арк. 29зв.

²⁰ Там само.

ДОКУМЕНТИ

№ 1

3 жовтня 1654 р., Львів. – Акт введення львівського кушніра Василя Реваковича у володіння міською нерухомістю званою “Мікрошовська”

/1/ Actum Leopoli sabbatho ante festum sancti Francisci proximo anno D[omi]ni mill[esi]mo sexcent[esi]mo quinquag[esi]mo quarto.

Coram officio p[raese]nti consulari leopolien[si] comparentes pers[o]n[a]l[ite]r sp[ect]a] b[i]lis d[ominus] Bartholomaeus Zimorowicz consul et advocatus ordinarius civitatis huius leopolien[sis], nec non honorati d[omini] Simon Kozłowski oeconomiae civitatis huius leop[oliensis] notarius, tum et Lucas Wikczkowski, scabini civitatis huius jurati, in vim suae verae ac fidelis rela[t]ionis palam ultro libereq[ue] recognoverunt, quia illi ex officiis suis requisiti decretoq[ue] officii advocatialis leopolien[sis] de actu Leopoli feria secunda in vigilia festi S[anctorum] Omnium anno D[omi]ni mill[esi]mo sexcent[esi]mo quinquag[esi]mo lato additi et deputati ex[iste]ntes, ad insta[n]ti]am famati Basilii Rewalkowicz pellionis civis leopolien[sis] descenderunt in fundum Mikroszowskie omni aedificio vacuum inter vicinias g[e]n[er]osi Swirski ab una et fundum Czupiiowskie parte ab altera ibidemq[ue] inhaerendo suprafato decr[e]to et perductione juris cum successoribus olim Basily Mikrosz et Anastasiae coniugum obtenta /1зв./ coram officio advocatiali leopolien[si] feria secunda in vigilia fecti omnium Sanctorum anno mill[esi]mo sexcent[esi]mo quinquag[esi]mo lato, vigore summae quadrigentorum viginti florenor[um] polonicai[is], primo per dictor succ[ess]ores hon[es]to Stefano Jabucki pellioni civi leopolien[si], coram eodem officio advocatiali feria quinta post festum Purificationis Beatissimae Mariae Virginis anno D[omi]ni anno mill[esi]mo sexcent[esi]mo quadrag[esi]mo nono recognitae, deinde per eundem Stephanum Łabucki coram eodem officio feria tertia post D[omi]nicam Ramis palmarum anno eodem mill[esi]mo sexcent[esi]mo quadrag[esi]mo nono cessae dicto instanti cessione iisdem facta, decretoq[ue] fusuis obloquentibus omnes gradus juris intromissionis possessionis ruma[t]ionis

realis cum usufructu apprehentionis, simus et semel saluis iuribus et jurisdictione civitatis huius nec non censibus emphiteutius ex eodem fundto civitati, quolibet anno pendendis in tot permanentibus dederunt et contulerunt.

Post modum hoc idem D[omini] jurisfidelium officium ad affectationem suprascripti instantis visionem peregit eius /2/ modi videlicet, isz widzieli studni№ wybran№ y z niey cembrzynk, potym burg wszytek wybrany, o co sie instans solenniter inhaerendo suae prot[es]ta[ti]oni coram officio consulari leopolien[is] de actu leopoli feria secunda ante festum sancti Michaelis Archangeli proxima anno currenti mill[esi]mo sexcent[esi]mo quinquagesimo quarto factae protestowai y manifestowai iterum atq[ue] iterum.

Quam relationem officium praesens suscepit et ad evacuationem peragendam officium d[omini] jurisfideium dum eo nomine debite requisitum et l[e]g[iti]me obientum fuerit addidit et deputavit pr[aese]ntiumq[ue] [...] deputati, in cuius rei fidem sigillum officii consularis leopolien[is] praesentibus [...].

Samuel Casimiru Kuszewicz
Civitatis leopolien[is] notarius

Ex actis officij consularis leopolien[is] edit[u]

/23в./

Intromissio in fundum Mikroszowskie na Temrycky vlicy

Джерело: НМЛ. – Ф. Ркл. – Спр. 1134. – Арк. 1-2.

№ 2

3 жовтня 1669 р., Львів. – Заповіт Василя Реваковича для львівського церковного братства Богоявлення Господнього

/1/ W Imie Boga Oycy, Oycy y Syna, y Duchy Swintego, Amen

Ja Bazyli Rewakowicz będąc na cielle chorym na umysle zdrowym, czynię tę wolę moię. Iz na gruncie niegdys Mikrosowskim mając dług pewny prawem pszekonanym intromissia y possessia, także y rumacią, złotych trzysta na tym gruncie, który leguię do cerkwi Epifanii. Bractwa żeby tą sobie iuz do cerkwi mieli, a to leguiemi oba małżonkowie, aby cale iuz tam natym gruncie do używania postawili budynek, od czego mają to dawać każdy rok złotych dwanasie duchownemu tamecznemu, który będzie przy tey cerkwi celebrował na Mszę Święte. A do szpitalia tamecznego także po złotych szesci co ia z malzonką moią leguię, wolac się natym gruncie fundowac tak iak na własnych cerkiewnych dobrach. Jezeli by mnie pan Bog w tey chorobie iuz cale z tego Swiata na on będący zebrał, tedy małżonka moia powinna będzie ten testament wcale zachowac anie sie wazyc on kassowac. I zaco dla lepszey wiary pszy podpisie ręki moiey oraz smiercią pieczencię.

Dan we Lwowie dnia k m[iesią]ca oktobra, roku panskiego 1669.

Wasil Rewakowicz

Co się działo pszy ludziach zycznych i pisary godnych przy panach nizey pominionych ktorzy się także rękoma swemi podpisaia

Hryhory Kuryłowicz jako prosory

†Ignacy Prokopowicz, który iako nieumieiający pisać znak krzyża Świętego kładnie.

/1зв./ Testament nieboszczyka Wasilego Rewaka ktorym leguie grunt, czynsza komisie z[otych] 300 cerkwi Bohojawlennskiej, Mikloszowskim nazwanym zdawna

Джерело: НМЛ. – Ф. Ркл. – Спр. 1135. – Арк. 1-1зв.

Богдан Лазорак, Ігор Смуток.

Два документи львівського кушніра Василя Реваковича на “Мікрошовський” ґрунт: з архіву львівського Богоявленського братства (1654, 1669 рр.).

У статті публікуються два документи з архіву львівського церковного братства Богоявлення Господнього: 1) акт введення Василя Реваковича у володіння міською нерухомістю (ґрунтом) званою “Мікрошовська” від 3 жовтня 1654 р.; 2) заповіт Василя Реваковича для львівського церковного братства Богоявлення Господнього від 3 жовтня 1669 р. Документи дозволяють серйозно доповнити біограму відомого львівського кушніра, а також містять цінну інформацію про локалізацію та вартість його нерухомості, якою в наступні роки вміло користувалося братство Богоявлення в рамках своєї фінансово-господарської діяльності.

Lazorak Bohdan, Ihor Smutok.

Two documents of Lviv furrier Vasyl Rewakowych for “Mikroshovsky” soil: from the archives of Lviv Brotherhood of the Epiphany (1654, 1669).

In the paper two documents from the archives of Lviv Church Brotherhood of the Epiphany are published: 1) the act of introducing of Vasyl Rewakowych into possession of the urban property (soil) called “Mikroshovska” on October 3, 1654; 2) the testament of Vasyl Rewakowych for Lviv Church Brotherhood of the Epiphany on October 3, 1669. The documents can seriously supplement the biohram of the famous Lviv furrier, they also contain the valuable information about the location and value of his property, which in subsequent years skillfully enjoyed Epiphany fellowship in its financial-commercial activities.